

Videnskabelig Leder

Almene livsvilkår er dødsensalvorlige men ikke patologiske

Dorte Toudal Viftrup

Forskningsenheden for Almen Praksis, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet

Ugeskr Læger 2025;187:V04250297. doi: 10.61409/V04250297

Antallet af børn og unge, der oplever psykiske udfordringer, mistrivsel eller diagnosticeres med en psykisk lidelse, er steget markant. Det anslås, at omkring 15% vil få en psykiatrisk diagnose, inden de fylder 18 år, og mistrivsel blandt børn og unge udgør en stadigt voksende udfordring for sundhed og udvikling [1]. Dette understreger behovet for et stærkt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde om udredning, behandling og omsorg.

I dette nummer af Ugeskrift for Læger bidrager artiklen »Cross-sectoral collaboration of mental health problems in children and adolescents« [2] med vigtige indsigter i samarbejdsudfordringerne mellem praktiserende læger og kommuner. Studiet viser, at manglende kommunikation, sporadisk interaktion samt forskelle i organisatoriske strukturer og arbejdssprog hæmmer en effektiv samarbejdsproces. De praktiserende læger har brug for mere direkte involvering og feedback for bedre at kunne varetage udredning og behandling [2].

Den ineffektive kommunikation forværrer børn og unges adgang til den rette og tidsvigtige hjælp. Generelt påvirkes området af udfordringer med kommunikation og sproglighed. Sprog skaber den virkelighed og de handlemuligheder, som næste generation af børn og unge skal bruge til at forstå sig selv, tackle livets udfordringer, udvikle sig og finde deres plads i vores fælles samfund. Derfor er vores kommunikation med børn og unge vigtig.

Psykiatrisk sprogbrug og forståelser dominerer vores måde at tale om og begribe livet og dets udfordringer [3]. Særligt er børn og unge tilbøjelige til at fortolke følelsesmæssige ubehag som udtryk for psykiske lidelser, mistrivsel eller behandlingskrævende tilstande [3]. Det betyder, at de ofte taler om almene livsvilkår som psykiske udfordringer eller mistrivsel.

Mental mistrivsel rapporteres overvejende blandt børn og unge med middelklassebaggrund og ressourcestærke familier [4]. Det skaber ulighed i sundhed, fordi ressourcer til udredning af børn og unge med alvorlige psykiatriske lidelser i øget grad bruges på middelklassens børn og unge [5]. De har oftere i forvejen bedre adgang til sundhed og sociale ydelser på tværs af sektorer, mens psykisk lidelse hos børn og unge uden ressourcestærke voksne opdages senere end tidligere [4].

Det er et udtryk for en patologiseringstendens, når børn og unge ikke længere forstår og fortolker almene livsvilkår på meningsfulde måder men som sygdomstilstande [3]. Patologisering sker, når noget, der tidligere blev opfattet som et almindeligt menneskeligt problem, er blevet gjort til en sygdom, der kræver individualiseret behandling – ofte af psykologisk eller psykiatrisk karakter. Patologiseringstendensen flytter ressourcer fra alvorlige psykiske lidelser til behandling af almene livsvilkår.

Den ineffektive kommunikation mellem kommuner og almen praksis forværrer problematikken, da ressourcestærke familier henvender sig begge steder. For at sikre, at børn og unge med alvorlige psykiske lidelser får rettidig og hurtig hjælp, kræves et stærkt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde. Udredning bør være opmærksom på patologisk sprogbrug for at kunne tilbyde hhv. behandling eller omsorg af almene livsvilkår, alvorligere psykiske lidelser og diagnoser midt imellem.

Almengørelse af børn og unges livsvilkår skal på ingen måde forveksles med en negligering af børn og unges oplevede virkelighed. Almene livsvilkår er dødsensalvorlige, de er bare ikke patologiske. Vi må hverken patologisere eller negligere børn og unges almene livsvilkår og følelsesmæssige ubehag – denne balance er netop den almene sundheds vigtige bidrag i det tværfaglige samarbejde.

Der er behov for et øget alment sundhedsfokus med et sprog, der understøtter børn og unges evne til at tackle almene livsvilkår. Et alment sundhedsfokus, der kan sondre mellem omsorg og behandling. Derved kan børn og unges almene livsvilkår tages alvorligt, uden at de patologiseres.

Korrespondance Dorte Toudal Viftrup. E-mail: dviftrup@health.sdu.dk

Publiceret 9. juni 2025

Interessekonflikter ingen. Forfatter har indsendt ICMJE Form for Disclosure of Potential Conflicts of Interest. Denne er tilgængelig sammen med lederen på ugeskriftet.dk

Artikelreference Ugeskr Læger 2025;187:V04250297

doi 10.61409/V04250297

Open Access under Creative Commons License [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

REFERENCER

1. Trivselskommissionen. Et dansk svar på en vestlig udfordring, 2025. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/trivselskommissionen/250224-trivselskommissionens-afrapportering.pdf> (30. maj 2025)
2. Nielsen GF, Reventlow S, Overbeck G, Kristensen M. Cross-sectoral collaboration of mental health problems in children and adolescents. Dan Med J. 2025;72:A05240353. <https://doi.org/10.61409/A05240353>
3. Meier J. En ny forståelse af unges mistrivsel. Modspil til sygeliggørelse af unges liv. Akademisk Forlag, 2025
4. Qvortrup L, Wistoft K. Trivsel og mistrivsel: mellem offergørelse og kompetencegørelse. Dafolo, 2024

5. Psykiatrifonden. Mistrivsel eller psykisk sygdom? Hvordan skelner vi, og sådan får børn og unge den rette hjælp. Psykiatrifonden, 2025